

גיליון 43
ינואר 2019
טבת ה'תשע"ט

מוֹטִיב

על שם ליאורה דיין

ירחון בנושא שירה וספרות עברית

קול אֵלֶּה

שולמית אורבך
צביה גולן
תמר חלוצי
ליטל מור
יוסי מורג
נועם נגרי
יוסיפיה פורת
תמי קויפמן
מאיה קולונסקי
ריקי שם־טוב

גיליון 43 מתחיל...

הסופר לב טולסטוי כתב בספרו הידוע אנה קארנינה: "אישה היא מין עניין שכזה, שכל כמה שתתעמק בו, עדיין תמצא חידושים על גבי חידושים".

עברו למעלה מ-140 שנים מאז, ועדיין, אולי יותר מתמיד, יש המון מה ללמוד ולדעת על נשים ונשיות.

בגיליון זה תוכלו לקרוא על חוויות וזוויות נשיות, מכל סוג שהוא. תמצאו כאן סיפורים ושירים שמתארים איך זה להיות אישה, איך זה להיות עם אישה, ושעוסקים במעמד האישה בחברה, במשפחה או בתרבות ובפמיניזם והעצמה נשית מאז ומעולם ועד ימינו.

קריאה מהנה,
אלירן דיין, יאיר בן-חור, רובי גורדון

את הגיליון נפתח עם שירה של עינייה טמיר "לעתים הייתי":

לְעֵתִים הָיִיתִי שְׁלֵךְ,
לְעֵתִים רְכוּסָה,
לְעֵתִים עִירְמָה,
לְפַעַמִּים הָיִיתִי לְךָ שִׁיר,
זְכָרוֹן וְדַמָּמָה,
לְעֵתִים עֶקְבָה עַל חוֹל יָם
וְגַל מִתְנַפֵּץ,
לְעֵתִים הָיִיתִי אִשָּׁה.

ירחון "מוטיב" הוא כתב עת מקוון לעת עתה המתפרסם אחת לחודש. כל גיליון יעסוק בנושא שהמערכת תבחר, ויפורסמו בו עשר יצירות. העבודה בירחון מתבצעת בהתנדבות מלאה, אי לכך אין לצפות לתגמול כספי כלשהו על פרסום יצירות, לרבות לא לתמלוגים כלשהם; בשליחת יצירה לפרסום מאשר היוצר את אפשרות פרסומה בירחון, ולא יהיו ליוצר השגות או טענות באשר לפרסום או לאי-פרסום יצירתו בירחון.

ליאורה דיין ז"ל הייתה אוהבת אדם. אהבתה הגדולה ביותר הייתה למילה הכתובה ולקריאת ספרות ושירה, ואותם קראה עד סוף ימיה.

ירחון "מוטיב" נוסד לזכרה ונושא את שמה.

ליעל, שמנסה לחזור לחיים אחרי 40 שנות סבל

הנייד של רות לא הפסיק לטרטר. מי זה לעזאזל מתקשר בשלוש לפנות בוקר? בשעה שאיתן פשט את מדיו המגוהצים נחפזה חגית אל המטבח להכין את ארוחתו. גבוה ושתקני הסב אל השולחן, ראשו תקוע בעיתון הערב. מפינתה הקרובה במידה והמרוחקת במידה הביטה בו להוטה לספר לו על תפקידה החדש. "מה את לוטשת בי עיניים, פוסטמה!" רטן, "אין לך בית לנקות? עצלנית!" הטיח בה מטלטל את ראשו כמבקש לסלק זכוכ טורדני. שפתיה נעו כמבקשות לומר מילה או שתיים אך הוא התעלם מנוכחותה ולכסן אליה מבט מזלזל, "עופי, עופי לי מהעיניים! תני לי לאכול בשקט, חתיכת אפס!"

"אפס? אני אפס?" לחייה של חגית להטו וזעם חזק ואפל מכל מה שהכירה טיפס ועלה ממעלה בטנה עד לצווארה. איתן הספיג את פיו במגבת, משך את הכיסא לאחור ובדרכו חלף על פניה כאילו הייתה אוויר. כשהייתה בטוחה בצאתו הוליכוה רגליה שנעשו כבדות כעופרת אל דלת הכניסה. דקות ארוכות נעמדה מאחוריה, מקשיבה להדהודי צעדיו כמו בלש המתחקה על עקבות קרבנו.

הנה הוא חוצה את הרחבה בקומה בצעדים ארוכים, מדלג בקלילות במדרגות ומניד בראשו אל הגברת שולמן הצופה מחלונה בכל ערב. הוא ישאל לשלומה ויהנהן לאנחותיה, מזדהה עם צערה. הגברת שולמן תוסיף אנחה ותשמיע בקול את מה שהיא אומרת לחגית כשהן נפגשות: "אח! איזה ג'נטלמן!"

"ג'נטלמן?" הפטירה חגית במרירות, "מפלצת!" לחשה בקול רם כשסובבה את המפתח פעמיים בחור המנעול. את הדלת נעלה בבריאח, וליתר ביטחון גררה את כורסת העור בצבע השמנת שלאיש חוץ ממנו לא הייתה זכות להתרווח עליה, ודחפה אותה עד שחסמה את הכניסה.

בפעם הראשונה שסטר לה עמד שעות ארוכות מול דלתה הסגורה וביקש את סליחתה. היא נעתרה ומחלה לו. בכל לבה ביקשה להאמין שזו הייתה מעידה חד-פעמית שלא תחזור על עצמה, היא לא שיערה שזה רק גל קטן מתוך צונאמי מתקרב.

זר הוורדים הענקי, הפיוס שאחרי, החיבוקים ומילות החרטה, כך חשבה, ישיבו לה את איתן שלה, את זה שגרם לה להיות בעננים ולהתאהב כמו שרק ילדה בת שבע-עשרה יכולה. הליכות הנועם, הקול השקט והרך שהמס את לבה כמו חמאה הרנין גם את לב הוריה ניצולי השואה, ששמחו בחתנם הצבר בעל הנימוסים האירופיים, קצין בצבא ההגנה לישראל המגן על המולדת.

מה עשתה לא טוב שבביתה מסתובב איתן אחר, מכה ומבזה, המכנה אותה בהמה עצלנית בקול המעביר רעד, כשהיה מוצא כלים מלוכלכים בכיור או כשהרצפה לא הייתה ממורקת דייה?

היא לבשה חיוך ושמלות מעלימות סוד, וקיוותה שאולי נותרה בו טיפה של רגש. אם לא אליה אולי לשני ילדיהם המצולקים שהיו תולים בה עיניים מאשימות כשהיה מכה אותם באכזריות. חסרת אונים עמדה מולו, חוששת לחיי ילדיה ולחייה שלה. "לכי, לכי למשטרה", היה מתריס נגדה בכל פעם שהעזה להתלונן, "מי יאמין לך? אני סגן אלוף! סגן אלוף!!! גם אם השכילה להבין, לא שיתפה איש. מה כוחה?"

טרטור של רכב נוסע הגיע לאוזניה. זה הוא, חלף בה הרהור, שועט בגיפ השחור אל האחרת שאת שמה לא רצתה לדעת. היא נעמדה מול המדף שבו ניצבו תעודות ההוקרה הממוסגרות שלו כמו חיילים במסדר, ובזעם פראי שלא ידעה עד אז על קיומו הטיחה על הרצפה תעודה אחר תעודה, עד שהמדף נותר במערומו. שברי הזוגיות התנפצו ברעש גדול ונפוצו לכל עבר. דם זב מכפות ידיה, טפטף והכתים את התעודות שהתגוללו מקומטות על הרצפה. חגית לא חשה בכאב. חיות שכמותה לא ידעה זמן רב החלה לזרום בתוכה, טיפסה מבהונות רגליה לכל אורך גופה, ורגליה נעשו קלות כאילו נטענו באדרנלין והן שהוליכוה אל חדרם הזוגי ואל ארון הבגדים. "איתן לא גר כאן יותר!" קראה בקול חזק, ומדי הקצין שעד לפני רגע היו מגוהצים ומקופלים בסדר מופתי זה מעל זה הושלכו מהחלון כמו ערמת סמרטוטים. כשהטילה את שמיכתם הזוגית שתחתיה נרמס גופה בלילות, השתחררה מתוכה צעקה גדולה ושתוקה בת שלושים.

ברגליים כושלות ובגוף רועד אזרה את שאריות האומץ שנותרו בה וחייגה לרות. "תתקשרי למשטרה", קולה הבהול לא הותיר ספק. "מהרי! לפני שאיהפך לכותרת מעל דפי העיתון".

במקום הנמוך בעולם
מביטה אשה לאחור
על אף או בגלל שנצטוותה: לא!
מסובבת את ראשה
אשה.

במקום הנמוך בעולם
המלח נצב לעדות:
פעם היתה פה אשה
שהפכה פקודה ממלאך האלקים
בענשה משתכשכים היום תזרים
ולשונם זרה
סופגים את מרפא מיתתה
ודמעוטיה מלח.

אני מנסה לומר לעצמי שזה לא משנה, כי זה בסך הכול רק התאריך הלועזי של יום ההולדת שלך, וממילא את תמיד מעדיפה לחגוג את התאריך העברי. ובכל זאת, זה תירוץ מספיק קלנדרי לכתוב לך. אני מתגעגעת אלייך מאוד. אני לא יודעת מה עוד לכתוב לך, אם בכלל יש צורך. זה הרי ידוע, זה מן מצב קיים ואת בטח מודעת אליו. אבל אולי לפעמים נחוץ דווקא לומר את המובן מאליו, נחוץ לשומעת לא פחות מלזו שמכוונת את הדברים. בכל אופן, במיוחד לאור הדכדוך (מצחיק קצת, לאור הדכדוך) הרגשתי מן צורך לחלוק אתך משהו יפה.

אני מצליחה קצת לשמוח על ההזדמנות הזאת: לחשוב על משהו יפה, להתמתח החוצה מהמרה השחורה. ובעצם, לך כבר יש משהו יפה. עכשיו, כשיש לך ילד בעולם. אחרי כל הניסיונות, הזמן שדחק והחשש המתגבש-מתעבה לאטו שאולי הוא כבר לא יתגשם לך.

אבל גם אם כבר יש לך משהו יפה משל עצמך, זה לא גורם לי לרצות לתת לך פחות. ראוי בעיניי שלפחות ביום הולדת, או סתם ככה כי את יקרה לי, אנסה להתנתק מענן מצב הרוח הסוער שאפף אותי.

אני מנסה לחשוב על משהו יפה.

אני לא מצליחה לחשוב על שום דבר. העיניים שלי סתם בוהות, לא מוצאות בנוף נקודת אור לאחיזה.

ואני מבינה פתאום שחוץ מזר המילים הזה אין לי לתת כרגע. הוא קצת מבולגן, קצת קוצני, בעבור המחזיקה בו לפחות, קצת לא ישר בקצוות. אבל אולי המשהו היפה הוא ההושטה. ויש, אישם בין סחרחרת העלים, התחלה ניצנית:

זה החיוך שלך
שנתפס אצלי בין רקה לרקה
זה כישור העין וההפתעה הננעצת
וההסמקה שמטפסת לך על הלחי.
זה הרגע שהוא
הפגוע, נשום ומרגש,

כל אלה מאימים לפרץ מתוכי
כשלבת הגעגוע רוחשת.

ועדין, אתך
אני מדברת את השקט
במלים שהמרחק לא יכול להן
ואפלו החשך
לא נוגע בנו עוד.

אני מלטפת את פניה היפות של אמי.

זקנתה בכפות ידי.

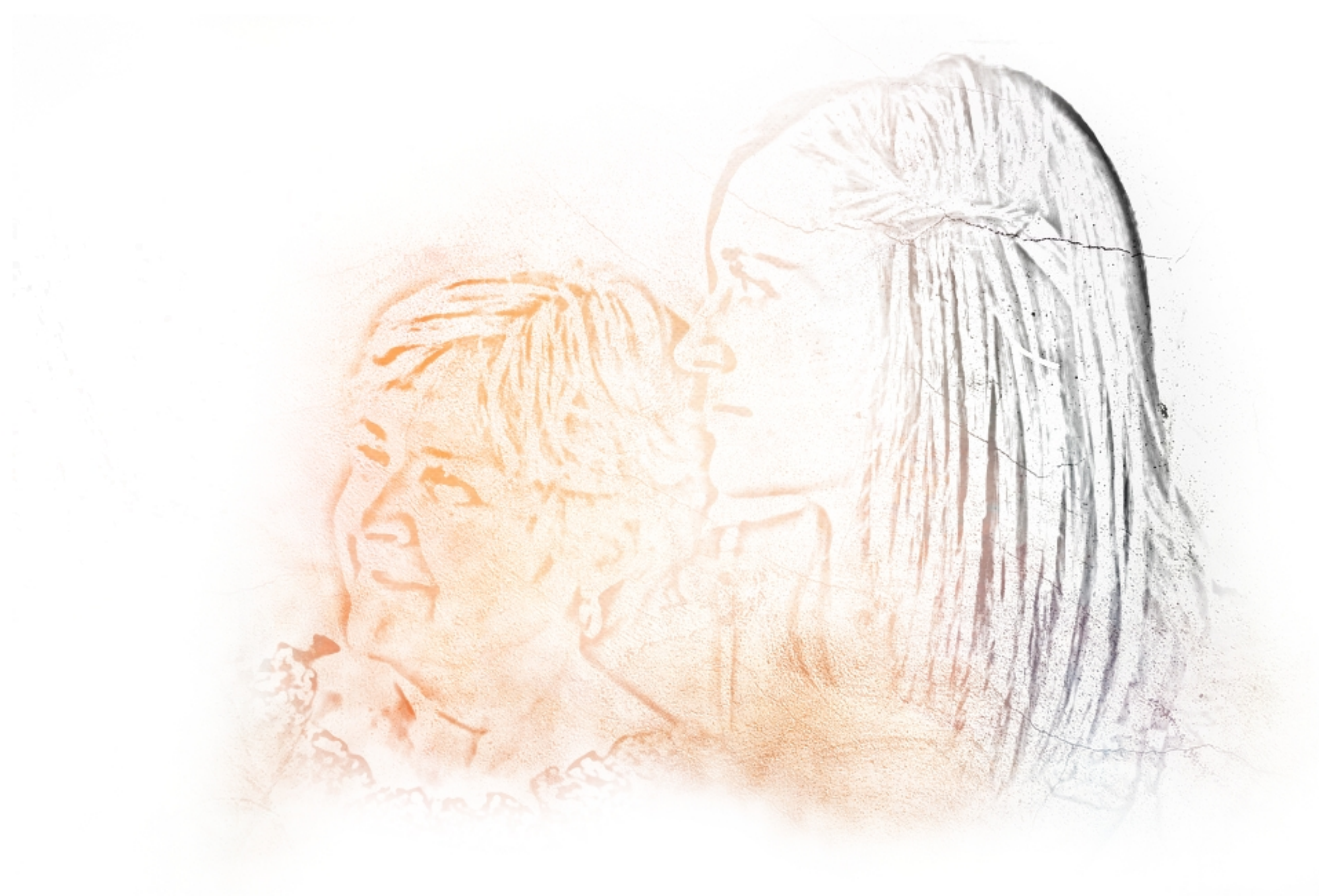
אני רוצה להניח את ראשי בחיקה.

היום.

גם מחר.

לדוּתִי בכפות ידיה,

זקנתי בעיניה.

"תגידי... אני אומר לה, "למה הכול בחיים צריך להיות כל כך מוחמץ?"

אבל היא מסתכלת בי במבט מעורפל, ובמקום לענות היא שואלת:

"מאיפה באות לך כל השאלות האלה?"

אני לא מבין מה היא שואלת, אבל היא לא מסבירה.

אחר כך היא ממשיכה לבלבל אותי עם העניין של הזדמנויות בלתי חוזרות, ובקול העדין הזה שלה יש ניגוד גמור לעומת המילים שיוצאות לה מהפה:

"כשהזדמנות באה", היא אומרת, "צריך לתפוס אותה ככה, ישר בביצים, אחרת היא בורחת, הבנת?"

ככה היא מדברת, זה הקול שלה שמשגע אותי, הורגת אותי ברפות מצד אחד ובגסות מן הצד האחר. אני די נבהל מהעובדה שהיא תופסת כל זנב של הזדמנות, ומרוב פחד אני אומר לה:

"אצלי זה הפוך. כשאני רואה הזדמנות אני פותח שתי ידיים ומזמין אותה לבוא ישר אליי, אל בין הזרועות שלי, לחיבוק חם, אבל היא חומקת ממני ובסוף אני מחמיץ אותה..."

"זו בעיה", היא מאנפפת בקול המתוק הזה שלה, "אתה המחמיץ הגדול של החיים", היא ממציאא לי מילים חדשות בעברית.

"אבל למה?" אני חוזר ושואל אותה, "למה הכול חייב להיות כל כך מוחמץ?"

ואז היא מסתכלת בי במבט ההוא שגורם לי להשתק, כי המבט הזה יותר חזק מהקול שלה. פעם, כשהיינו עוד אוהבים, הקול שלה היה נעים, הרבה פחות צורם, מן קול כזה שיחד עם המבט היה גורם לי לעוף באוויר. אבל היום, כשגם האהבה הזאת כבר החמיצה, אני חושב שהמבט האילם שלה צורח לי באוזניים הרבה יותר חזק ממה שאפשר לתאר.

פתאום היא מתחילה לשיר איזה שיר של ברסנס שהיא מאוד אוהבת, ואיכשהו המילים שיוצאות לה מהפה לא מסתדרות לי עם טון הדיבור, כי היא אומרת דברים איומים וממציאא מילים לשיר שאני הכי אוהב, אבל כשהיא שרה הקול שלה נעים כמו קטיפה מלטפת.

"אני יודעת, בלילות, היו בוודאי גם אחרות שאת גופך השביעו נחת..."

ולפני שהיא ממשיכה את השיר אני עוצר אותה וכמעט צורח:

"לא היו אחרות מעולם!"

ועל זה היא עונה לי בקול הכי ברור והכי מתוק שהיא יכולה: "אמרתי לך שאתה המחמיץ הכי גדול של החיים."

ראש חמר לבן היה לה בידיים.

בראש היו עיניים והיה אף,

היו מצח וסנטר

וצוואר.

לא היה לו פה.

היא שמחה על כך שלא נשבר בדרך, זה לא צחוק להסתובב עם ראש שביר כל כך.

אימא שואלת אותה למה אין לראש פה והיא אומרת שהיא לא הצליחה.

היא יודעת שאימא מנסה לנתח אותה, שמה את הראש הלבן על שולחן הניתוחים ובסכין ניתוחים בוחנת את ה"אין פה" הזה.

היא יודעת שהיא שקטה, בפנים רועש לה כל כך, כך שבחוץ היא שותקת. אבל היא מנסה, ועם הראש הלבן היא באמת השתדלה.

מיד היא מתחרטת; אולי הייתה צריכה לפסל מיתרי קול, כאלה שלא ייראו מבחוץ אבל יוכלו לזעוק את עצמה לדעת.

עכשיו אימא מראה התרגשות (הניתוח נגמר והיא חזרה לבגדיה הרגילים) ושמה את הראש הלבן עם המבט הריק על מדף הספרים, הוא צריך לינוק קצת מילים.

הפעם הבאה שאהיה מאושרת תתרחש כשאציל צב שינסה לחצות את הכביש מצד אחד לשני. אעצור את הרכב (ואת התנועה כולה) בפתאומיות, אצא וארים אותו מהרצפה כאילו אני מרימה את כל חיי בכף ידי. זה יהיה קיץ ויהיה לי קר. תמיד הרי קר לי, במיוחד בכפות הידיים. אניח אותו על כף ידי הימנית ואבנה לו גג בעזרת כף ידי השמאלית וככה יהיה לו בית זמני סביב הבית שכבר יש לו.

אני אשאיר לו פתח קטן מהצד ואומר לו, תראה אני משאירה לך חלון פתוח. הוא יחייך אליי, נשבעת שיחייך. אחר כך אנשק אותו על האף. אומר לו שככה, עם החיוך הזה, הוא מזכיר לי את ארנון. מאחור כל המכוניות יצפרו לי. זה קיץ וחם וכולם עם חוסר הסבלנות על קצה הלשון.

גבר מיוזע יצא מהאוטו ויצעק לי, כוש'להאימא שלך! מי נתן לך רישיון? הילדים שלו ישחקו במושב האחורי ומישהו ישפוך מיץ או קולה, ואשתו, שיושבת במושב ליד הנהג, תצרח לעברם, תראו מה עשיתם, בשביל זה הבאתי אתכם לעולם? היא לא תספיק לסיים את המילה 'עולם' וכבר תפליק למי מהם סטירה מצלצלת. הילדים יבכו והעולם כולו ירקוד כמו פעמון עצוב; אי אפשר יהיה להבחין בין הבכי שלהם לבין הצפירות הגוברות והולכות. טור של מנועים רותחים יצטבר מאחוריי, יהלום בי, אבל אני והצב שלי – אושר, אקרא לו בהבלח – נהיה בתנועה משלנו.

הבית שבניתי לו ירעד, הגג ייסדק מעט, אבל אלה יהיו הסימנים הברורים לכך שאנחנו חיים. אני אחוש את פעימות הלב של שנינו. הון יפעמו באותו קצב, ובשלב מסוים אי אפשר יהיה להבחין איזו פעימה שייכת למי. דרך הנשימות שלנו, לאור הבית המשותף, הצב שבאושר ייכנס בי ואני אכנס בו. זה לא שלגמרי נחליף בינינו גופים, היסטוריה, משפחה. כל אחד מאתנו יישאר מי שהוא, אבל גם יספוג בגופו איזו הילה, או לכל הפחות שבר שלה, מן השני.

באמצע המסע הקטן הזה אושר יוציא ראש מהחלון וישאל בקולי שלי, זוכרת את הפעם האחרונה שהיית מאושרת? אבל אני אשתוק, אתרכז במשימה הקטנה הזאת שהצבתי לעצמי. עוד ועוד אנשים שאני מעכבת את דרכם יאבדו את הסבלנות. השמש תתקרב אליהם דרך גגות הפח והדם יבקש להתפקע מהוורידים. הם יצאו מהמכוניות וידהרו לעברי כמו עדר זומבים עם סכיני גילוח, מברשות שיניים, עם אקדחי מים צבעוניים וריקים. אושר ואני נתהה יחד בשתיקה אילו מן פריטים מוזרים אלו, שאנשים משאירים בבגאז' של המכונית שלהם. התנועות שלנו יהפכו ארציות יותר, כבודות יותר מרגע לרגע. נחוש שהאדמה מושכת אותנו אליה ולא נדע אם היא מבקשת להרוג אותנו או להוליד אותנו מתוכה מחדש. אושר יתעקש: זוכרת מתי היית? עוד מעט מגיעים, אשיב בהתעלמות. האיברים הפנימיים שלנו כמו יסתדרו בטור פנימי לקראת העבר השני של הכביש. אך לפתע משהו בי ירעד חזק כל כך עד שלא אצליח לשמור על הבית בשלמותו. הידיים שלי יתרחקו זו מזו. השריון של אושר יתנתק מגופו ויתפזר במעמקי העבר השני של הכביש. אושר יביט בי עירום ויזיל דמעה. מעולם לא היה לי בית, יודה, שדדתי אותו מאיזה צב שמת בשדה.

רק אז אזכר באמת מתי הייתה הפעם האחרונה: עמדתי מול הקבר של ארנון. גם אז היה קיץ
ובאופן מוזר או מושלם גשם נפל מהשמים. לבי, ראשי, רגליי, בית החזה – כולם נקברו יחד
אתו. את הידיים שכחתי בתא הכפפות במכונית הרעועה שלנו.

את הדרך חזרה הביתה עשיתי – לב בלבד – בריחוף. העננים, הציפורים, אלוהים – כולם
השתדלו לנחם אותי בדיוק בכל המקומות החסרים בי. רק מתוך הנחמה התלושה הזאת ידעתי:
יש לי לאן לחזור. אראה את התמונה הזאת בבירור ואושר יאמר מתנשף, זה היה שווה הכול,
מה? והוא יחייך, נשבעת שהוא יחייך.

בְּלִילָה

הַרוּחַ שָׁרָקָה בַּחוּץ
הַתְּרִיסִים רָקְדוּ עַל צִיָּרָם
דָּלְתַת נְטָרָקָה בַּבַּיִת
אָתָּה הִתְעוֹרְרָתְךָ
וּבָאתְךָ אֵלַי
לְמַצָּא מַחְסָה.

צִלְלָתְךָ

לְחַר הַכַּחֲל.
לְטוֹף אֶצְבְּעוֹתֶיךָ בְּתוֹכִי
גְלָה
פְּרָחִים חַיִּים
שְׁכָבְרְךָ שְׁבַתִּי שְׁנִכְחָדוּ.

עֲשִׂיתְךָ בִּי פְרָצוֹנֶךָ

וּבְלִבִּי בְּרַכָּתִי
שְׁעֵשְׂנִי אִשָּׁה.

הנה הוא בא לבקר

הוא אף פעם

לא מאחר

כל שנה במועד.

במשקפי שמש גדולים

בלב רועד

בשעה הקשה

את תמיד רואה

את פניו

לפני המלחמה.

כשתנשקי

את שמו על הקיר

ותגעי באותיות המתכת

יאמר כמו תמיד

כמו בכל פעם אחרונה,

אמא אני צריך

ללכת.

עֲדִין בְּבֶטֶן אֲמִי
אֲנִי
וְאֱלֹהִים מוֹנֶה בָּהּ
יְרַחֵם
אֶצְבְּעוֹת, וְרֵאוֹת מוֹרִיקוֹת
מֵאֲשֻׁנָּיִם זְעִירִים
מִתְגַּנֵּב אֹר מֵהַתֵּל
וּבִסְמֶטְאוֹת הַמְעַגְלוֹת
סָמוּךְ לְחֶבֶל הַטְּבוּר
עוֹרְקֵי אֶהָבָה
חוֹצִים שֶׁק שְׁפִיר
צְנוּף שְׂמֵחַת לְבָהּ
מְשׁוֹרְרֶת בִּי מְלוֹתֶיהָ
אֲמִי
מְזִינָה נֶפֶשִׁי
רֵיחוֹת פְּתִילִיּוֹת מְסֻרְבוֹת לְהַכְּבוֹת
מְעַרְסֶלֶת אוֹתִי
בְּדָהּ הָאֲחַת
וּבְשִׁנְיָהּ מְהַסֶּה רְעָשִׁים
מִפְּרֵי שְׁלוֹה רְחוּמָה
עֲדִין בְּבֶטֶן אֲמִי
אֲנִי
מִקְשִׁיבָה לְסִפִּירַת
יְרַחֵם לְדָתָהּ.

מייסד: אלירן דיין
עורך אחראי: יאיר בן־חור
עיצוב גרפי: רובי גורדון

<http://motiv-magazine.co.il>

<http://facebook.com/motiv.magazine>

<http://bit.ly/motiv-youtube>

<http://instagram.com/motiv.magazine>

054-337-1373

info@motiv-magazine.co.il

אנחנו מזמינים אתכם לקחת חלק גם בגיליון הבא שלנו.

בחודש שעבר הלך לעולמו הסופר הישראלי עטור הפרסים עמוס עוז.
כמחווה לו וליצירתו, נושאו של גיליון 44 של מוטיב יהיה "אהבה וחשך".

אהבה, טהורה וחזקה ככל שתהיה, חווה לפעמים קושי שעוצר אותה או מונע ממנה להתממש.

ספרו לנו על אהבות בלתי אפשריות, בין בני זוג או בין אנשים בכלל, אהבות שמשהו הפריע להן או הפר אותן.
תארו לנו בשירים ובסיפורים אהבות שמתקיימות בצל טרגדיה פתאומית או מתמשכת, או אהבות שנאלצות להיפסק
בעקבות החושך שמתגלה כחזק מהן.

אתם מוזמנים לשלוח את יצירותיכם בנושא זה עד לתאריך 20/1/2019 לכתובת הדואר האלקטרוני:

info@motiv-magazine.co.il

נא לשלוח עד שלוש יצירות בלבד ליוצר - שירים מנוקדים וסיפורים קצרים עד 550 מילה.